

{Filosofie a „metoda“}

Existuje zvláštní filosofická metoda? Odpověď na tuto otázku je velmi významná, protože na tomto místě se rozhoduje o podstatě celé filosofie. Filosofie nemůže žít ze slabosti jednotlivých věd (i když ovšem naopak může a musí prokázat svou pronikavost právě tam, kde vědy selhávají), ale musí si najít své vlastní stanovisko, stanoviště. – A tu se ukazuje, že vlastním elementem filosofie je myšlenka. Filosofie zkoumá především myšlenku, a jejím prostřednictvím teprve věci a svět. Filosofie totiž chce vědět, co dělá, když myslí, resp. když sleduje myšlenku. A tak sledování myšlenky je jedinou cestou, jak myšlenku poznat. Je třeba k ní přiložit mysl a sledovat vnitřní spád, vnitřní tendenci myšlenky. Tato první úloha se pak rozrůstá v další: je třeba ohledávat různé myšlenky a provádět syntézu. Ale ještě dříve: každý vnitřní spád myšlenky vyžaduje už jistou myšlenkovou určitost, aby sám nabyl také určitosti. Myšlenka sama, izolována, má několikery „spád“, tj. připouští několikero interpretací. To je tedy za prvé.

Filosofický úmysl však není nikdy počat ve vzduchoprázdnu; to je smyslem naší teze, že filosofie nemá přirozených počátků. Filosofie určité doby, v určité situaci se střetá s řadou problémů, řadou uzlových bodů různých myšlenkových pletiv. A tu je druhou filosofickou úlohou provádět konfrontace rozličných těchto průsečíků s tím cílem, aby v sebe vše rozhodující pojala nějak pozitivním činem (rozvedením, interpretací, reinterpretačí, rozbořením, jímž je ukázána rozpornost a tudíž neplatnost atd.). Většinou jdou myšlenkové tendence mimo sebe, ale na některých místech na sebe narážejí a jdou proti sobě. Těchto míst si musí filosofie všimnout.

Viz 91 n / 58 ! (i před) [razítko: 14. IX. 58]

(Praha, 580914–1.)

Uzlové body, o nichž byla řeč, ovšem nesmějí být chápány jako záležitost výhradně se týkající myšlení. To by byla závažná chyba, protože myšlení o sobě neexistuje. Každé myšlení se něčeho týká, k něčemu směřuje, o něčem platí, k něčemu se odnáší atd. Myšlenkovým uzlovým bodům proto nutně nějak „odpovídá“ nějaká skutečnost, resp. nějaký aspekt skutečnosti. Je ovšem pravda, že nemůžeme mluvit přímo o uzlovém bodu skutečností, reálných procesů, reálného dění.

(Praha, 580914–2.)